

ἦτο προφανεστάτη. Ἡ μήτηρ τοῦ ἀσθενοῦς ὅτε μὲν ἀνελογίζετο καθ' ἑαυτὴν μετὰ φρίκης τὴν φοβερὰν καταστροφὴν, ὅτε δὲ πάλιν παραδίδετο μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπατηλὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ υἷα τοῦ υἱοῦ τῆς ἔμελλε νὰ βελτιωθῇ. Ὅτε μὲν ἐπίστευον ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ ἐγίνετο ἰσχυροτέρα, ὅτε δὲ ὅτι τὸ πρόσωπόν του ἐφαίνετο ζωηρότερον καὶ ἡ ὄρεξις του μεγαλητέρα. Ἡ Ἑλένη παρετήρει, συνεφώνει πρὸς τὰς παρατηρήσεις τῶν ἄλλων, ἀλλ' εἶνε ἀμφίβολον ἂν συνεμερίζετο τὰς ἐλπίδας ταύτας. Διὰ τὸν Ἀδριανὸν εἶχε πάντοτε ἐν μειδιάματι, καὶ ἐφαίνετο τοῦλάχιστον ἐξωτερικῶς εὐθυμος, ὅπως διεγείρη ἐν αὐτῷ τὴν εὐθυμίαν. Ἡ μετὰ τῆς Ἀγγλίδος συναφθεῖσα γνωριμία ἐγίνετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἰκειότερα καὶ ἐγκαρδιωτέρα, ἂν καὶ τὰ δύο ταῦτα θήλεα ὄντα οὔτε εἰς τοὺς χαρακτήρας οὔτε εἰς τὴν ἀνατροφὴν ἐδείκνυνον καμμίαν ὁμοιότητα. Αἱ δύο αὗται ἄσπιλοι καὶ

ὠραῖαι ψυχαὶ ἐφαίνοντο οἷονεὶ συμπληροῦσαι ἀλλήλας. Ὅσακις ὁ ποιητὴς ἀνεπαύετο ἢ ἔμεινε μόνος μετὰ τοῦ καθηγητοῦ, ἐξήρχετο ἡ Ἑλένη κρυφίως καὶ μετέβαινε πρὸς τὴν νέαν τῆς φίλην, εἰς τὴν ὁποῖαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἶχε συνειθίσῃ νὰ ἀνακοινῶν ἅσας τὰς θλίψεις καὶ τὰ μυστικά τῆς καρδίας τῆς. Ἡ Ἀγγλὶς ἠκροῶτο ὡχρά, ἄδακρυς, καὶ παρηγόρει αὐτὴν μετὰ μητρικῆς σχεδὸν τρυφερότητος. Ἐπειτα δὲ συνώδεε συνήθως τὴν Ἑλένην μέχρι τῆς ἑξω θύρας τῆς ἐπαύλεως, παρετήρει τὰ παράθυρα τοῦ Ἀδριανοῦ μετὰ πόθου καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μόνη. Ἡμέραν τινὰ ὅμως ἔτυχε νὰ εὗρεθῇ ἀκριβῶς παρὰ τῇ θύρᾳ ἡ κυρία Κλάρα καὶ ἤρχισε νὰ παρακαλῇ ἐπιμόνως τὴν Ἀγγλίδαν, νὰ εἰσέλθῃ. Ἡ Μις Ρόζα ἔμεινεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς δισταζούσα, ἐπὶ τέλους ὅμως εἰσῆλθεν.

(ἔπεται συνέχεια.)

Η ΕΞΟΧΟΣ ΚΛΕΙΔΟΚΥΜΒΑΛΙΣΤΡΑ ΜΑΡΘΑ ΡΕΜΜΕΡΤ.

Παρά τοῖς Ἀθηναίοις, ὅσοι ἔσχον τὸ εὐτύχημα ν' ἀκούσωσι τὴν μουσικὴν ἐπιδειξὶν τῆς ἐξόχου καλλιτέχνιδος Μάρθας Ρέμμερτ κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1886 ἐν τῷ Ὁρδεῖ τῶν Ἀθηνῶν δοθεῖσαν συναυλίαν, ἀνεξάλειπτος μένει βεβαίως ἡ θαυμασία ἐντύπωσις καὶ ὁ ἄκρος ἐνθουσιασμός ὃν παρήγαγεν ἡ διαπρεπὴς αὐτὴ καὶ παγκοσμίου φήμης ἀπολαύουσα κλειδοκυμβάλιστρα. Οὐ μόνον δὲ ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ἐν πάσαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς πρωτευούσαις καὶ μεγαλοπόλεσιν, ἐν αἷς ἐπεδείξατο τὴν ἀπαράμιλλον αὐτῆς τέχνην καὶ ἔзоχον μεγαλοφυΐαν, ὁ ἐνθουσιασμός τῶν φιλομούσων καὶ τῶν ἐπαϊόντων ὑπῆρξεν ἀπερίγραπτος. Ἰδίᾳ παρὰ ταῖς Αὐλαῖς τῆς τε Γερμανίας καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης ἀπολαύει μεγίστων συμπαιθεῶν καὶ δικαιοτάτης ἐκτιμήσεως καὶ θαυμασμοῦ ἢ μεγαλοφυΐας αὐτῇ μαθήτρια τοῦ ἀθανάτου Λίστ. Οὕτως ὥστε καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐν Ἀθήναις προσεχῶς τελεσθησόμενας μεγαλοπρεπεῖς ἐορτὰς τῶν γάμων τοῦ ἡμετέρου Διαδόχου λίαν εὐκαιρὸν ἐκρίναμεν τὴν δημοσίευσιν τῆς προσωπογραφίας τῆς ἐξόχου καλλιτέχνιδος.

Ἡ Μάρθα Ρέμμερτ, θυγάτηρ εὐπόρου τινὸς κτηματίου, ἐγεννήθη ἐν Γρόσβεϊν τῆς Σιλεσίας τὸ 1858. Ἡ λίαν ἐνωρίς ἐκδηλωθεῖσα αὐτῆς μουσικὴ μεγαλοφυΐα ἔμελλεν ἐπὶ μα-

κρὸν νὰ ὑποστῇ πλείστας ἀποθαρρύνσεις καὶ ἀπογοητεύσεις ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν κατὰ τοῦ μουσικοῦ σταδίου προκαταλήψεων, αἵτινες καὶ σήμερον ἔτι εἰς πολλὰ μέρη τῆς κοινωνίας ἐπικρατοῦσιν. Ἀλλ' ὅτε ἀγαθὴ τις τύχη ὠδήγησεν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον τοῦ φιλομούσου πάππου τῆς ἐν Βερολίνῳ, γενομένη μαθήτρια τοῦ Th. Kullak ἐξέπληξε τὸν διδάσκαλον αὐτῆς διὰ τῶν γιγαντιαίων τῆς προόδων ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ περὶ φημος οὗτος μουσικὸς παιδαγωγὸς προέτρεψεν αὐτὴν θερμότατα νὰ ἐπιδοθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ μουσικὸν στάδιον, προφητεύων αὐτῇ λαμπρότατον μέλλον. Δυστυχῶς ὅμως ἀποθανόντος αἰφνῆς τοῦ πάππου, ἀπώλεσεν ἡ νεαρὰ κόρη

τὸ μόνον αὐτῆς στήριγμα καὶ τὴν μόνην προστασίαν, διότι οἱ λοιποὶ αὐτῆς συγγενεῖς, ἐμμένοντες εἰς τὰς αὐτὰς προλήψεις, τοσοῦτω μᾶλλον ἀπρόθυμοι ἐφαίνοντο πρὸς ὑποστήριξιν τῆς νεαρᾶς καλλιτέχνιδος, ὥσθ' σπουδαιότερον καὶ

συντονώτερον αὐτὴ ἐπεδίωκε τὴν πραγμάτωσιν τοῦ διακαοῦς αὐτῆς πόθου, τὴν ἐν τῇ μουσικῇ αὐτῆς τελειοποιήσιν. Μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ νέας ἀποθαρρύνσεις, ἔσχεν ἡ νεάνις τὸ εὐτύχημα νὰ γείνη γνωστὴ τῷ περιφήμῳ μουσικῷ Κάρολῳ Tausig, ὅστις κατενθουσιασθεὶς ὑπὸ τῆς μουσικῆς αὐτῆς μεγαλοφυΐας, ἠθέλησε νὰ τὴν λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ἄλλ' ἡ διδασκαλία τοῦ Tausig διήρκεσε δυστυχῶς μόνον ἐπὶ ὀλίγα μαθήματα. Ἀποθανόντος αἰφνιδίως τοῦ νέου αὐτῆς διδασκάλου, εἶδεν αὐτὴν καὶ πάλιν ἐκτεθειμένην εἰς νέους ἀγῶνας καὶ νέας ἀπογοητεύσεις, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ διάπυρος ὑπὲρ τῆς τέχνης ἐνθουσιασμὸς οὐδαμῶς ἐπέτρεπεν αὐτῇ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν στενὸν καὶ περιωρισμένον τῶν συγγενῶν της κύκλον. Ἐν τῇ ἀμνηχανίᾳ της ταύτῃ μίαν μόνον εἶδεν ἐλπίδα σωτηρίας: τὴν πρὸς τὸν μέγαν ἐν Βαϊμάρῃ διδάσκαλον καταφυγὴν. Ὁ δαιμόνιος Λίστ διείδεν ἀμέσως, ἐκ πρώτης ὄψεως, τὴν ἐν τῇ νεάνιδι διαλάμπουσαν φλόγα τῆς καλλιτεχνικῆς μεγαλοφυΐας, ἣν ἔκτοτε οὐδέποτε ἔπαυσε ν' ἀναρριπίζῃ καὶ νὰ ἐπαυξάνῃ κατὰ τε τὴν ἔντασιν καὶ τὴν λαμπρότητα.

Ἐκ τοῦ ἀπείρου πλήθους τῶν μουσικῶν καλλιτεχνῶν, τῶν ἐξεληθόντων ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ ἀθανάτου Λίστ, ἡ Μάρθα Ῥέμμερτ συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν σχετικῶς ὀλί-

γων ἐκείνων ἐκλεκτῶν, οἵτινες οὐ μόνον τὴν ἐξωτερικὴν καὶ καταμαθητὴν, οὕτως εἰπεῖν, τελειότητα τῆς τέχνης ἀκριβέστατα κατέμαθον, ἀλλὰ καὶ βαθύτατα κατενόησαν καὶ ἰδιοποιήθησαν τὸ μυστήριον τῆς θαυμασίας τέχνης τοῦ μεγάλου αὐτῶν διδασκάλου. Διὰ τοῦτο καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς μακρὰς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην περιηγήσεις καὶ καλλιτεχνικὰς ἐπιδείξεις ἡ Μάρθα Ῥέμμερτ ὑπῆρξεν ἡ κατ' ἐξοχὴν πειστικωτάτη ἀπόστολος τῆς σχολῆς τοῦ Λίστ. Κατὰ τὴν πρό τινων ἐτῶν ἐν Βουδαπέστη πρὸς τιμὴν τοῦ Λίστ δοθεῖσαν συναυλίαν, αὐτὸς ὁ μέγας διδάσκαλος ἀκούσας ἐκτελούμενα ὑπὸ τῆς Μάρθας Ῥέμμερτ τὰ ἐκλεκτότατα τῶν μουσικῶν αὐτοῦ ἀριστουργημάτων καὶ κατενθουσιασθεὶς ἐπὶ τῇ ἀκριβεστάτῃ κατανοήσει καὶ πιστοτάτῃ ἀναπαραγωγῇ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἔμπνεύσεως, ὥς αὐτὸς τὴν ἠσθάνετο, συνεχάρη θερμότατα τῇ ἐξόχῳ αὐτοῦ μαθητρίᾳ, μετὰ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ „Todtentanz“ (παράφρασις ἐπὶ τοῦ dies irae) ἔλεγε κατενθουσιασμένος πρὸς τοὺς φίλους του: „Darauf kann sie sich ein Patent geben lassen, das spielt ihr keiner nach.“

Ὁ Λίστ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἡ ἀπαράμιλλος αὐτοῦ τέχνη καὶ τὸ δαιμόνιον πνεῦμα ζῇ καὶ θαυμάζεται ἐν τοῖς ὀλίγοις αὐτοῦ ἐκλεκτοῖς μαθηταῖς, ἐν οἷς τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Μάρθα Ῥέμμερτ, ἡ „βασίλισσα τοῦ κλειδοκυμβάλου“.

1. ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ ΔΑΓΕΡΡΟΣ, ἐφευρέτης τῆς φωτογραφίας (ἐν σελ. 273). Τῇ 19. τοῦ παρελθόντος μηνὸς (αὐγούστου) συνεπληρώθη μία πεντηκονταετία ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς φωτογραφίας. Οὐδέποτε ἐπιστημονικὴ ἀνακάλυψις ἔτυχε τοσοῦτο ταχείας καὶ γενικῆς διαδόσεως παρὰ τῇ λαῷ καὶ συγχρόνως παρέσχε τοσαύτας ὠφελείας τῇ καλλιτεχνίᾳ, τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ τεχνουργίᾳ ὅσον ἡ φωτογραφία. Φόρον λοιπὸν εὐγνωμοσύνης τελῶν ἐώρτασε σύμπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐδημοσιεύθη ἡ σπουδαιότατη αὐτὴ καὶ παγκοσμίῳ κράτους τυχοῦσα ἐφεύρεσις. Ἡ δημοσίευσίς αὐτῆς ἐγένετο τῇ 19. αὐγούστου 1830 διὰ τοῦ Ἀραγῶ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν.

Ὁ ἐφευρέτης τῆς φωτογραφίας, Louis Jacques Mandé Daguerre, ἐγεννήθη τῇ 18. νοεμβρίου 1789 ἐν Corneille παρὰ τῇ πόλει τῶν Παρισίων· οὕτως ὥστε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐορτάζομεν συγχρόνως καὶ τὴν ἑκατοστὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων του. Ὁ Δαγέρρος ἦτο σκηνογράφος τοῦ ἐπάγγελμα, ἐκ τούτου δὲ ἐκτῆσατο μεγάλην πείραν ἐν τῇ μεταχειρίσει τοῦ σκοτεινοῦ θαλάμου, τὸν ὅποιον μετεχειρίσθη ὡς μέσον πρὸς ὀπτικὰς ἐρεῦνας καὶ ἐμβριθεῖς σπουδὰς τῶν φωτεινῶν φαινομένων. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπεδίωκεν ἐν ταῖς σπουδαῖς αὐτοῦ τὴν ἐξεύρεσιν μέσου πρὸς μονιμοποίησιν τῶν ὀπτικῶν εἰκόνων, μέχρις οὐ μετὰ πολλὰ πειράματα κατώρθωσε νὰ τύχῃ τοῦ σκοποῦ του καὶ νὰ ἐκπλήξῃ τὸν κόσμον διὰ τῆς θαυμασίας αὐτοῦ ἐφευρέσεως. Ὁ Δαγέρρος ἐλάμβανεν ἔκτοτε παρὰ τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐφεύρεσιν του ἱσόβιον ἐτησίαν σύνταξιν 6000 φράγκων, ἀπέθανε δὲ τῇ 10. ἰουλίου 1851. Δέκα ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Δαγέρρου, ὁ Ἀγγλος Fox Talbot ἔκαμε τὴν σπουδαιότατην ἀνακάλυψιν ἡ μᾶλλον τελειοποίησιν τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Δαγέρρου, νὰ παράγῃ δηλ. ἀρνητικὰς εἰκόνας ἐπὶ χάρτου ἐν τῷ σκοτεινῷ θαλάμῳ, κατ' ἀρχὰς μὲν ἀοράτους εἶτα δὲ διὰ τινος

χημικοῦ μέσου ὁρατὰς καθισταμένας. Ἐκτοτε δὲ ἡ φωτογραφία ἤρχισε νὰ κάμνῃ ὁσημέραι θαυμασιωτέρας προόδους ἐφαρμοζομένη εἰς ὅλον ἐν περισσοτέρους κλάδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης.

2. Αἱ ΠΡΩΤΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ. Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ J. Wodzinski (ἐν σελ. 277). Κατὰ πρώτην ἡδὴ φοράν τὸ νεαρὸν κοράσιον ὑφίσταται τὴν βάσανον τῶν ἐξετάσεων. Ἡ στενοχωρία καὶ ἡ ἀμνηχανία, εἰς ἣν ἐμβάλλουσιν αὐτὸ αἱ ἀκατάληπτοι ἐρωτήσεις τῆς παιδαγωγοῦ, οὐδόλως διαφέρει τῆς τοῦ μαθητοῦ τῆς ἀνωτάτης τάξεως τοῦ γυμνασίου κατὰ τὰς ἀπολυτηρίου αὐτοῦ ἐξετάσεις ἐρωτωμένου ἀνηλεῶς περὶ γεωμετρικῶν καὶ ἀλγεβρικῶν θεωρημάτων, τὰ ὅποια οὐδέποτε κατενόησεν οὔτε ἐμελέτησεν, ἡ καὶ τῆς ἀμνηχανίας τοῦ τελειοφοῦ τοῦ πανεπιστημίου, ὅστις πρὸ τῶν ἀδυσωπῆτων καθηγητῶν ὑφίσταται τὰς διδακτορικὰς αὐτοῦ ἐξετάσεις. Τὰ εὐκόλα καὶ ἀπλούστατα ζητήματα, εἰς τὰ ὅποια τὸ μόλις πενταετὲς κοράσιον ὀφείλει ν' ἀπαντήσῃ, εἶνε διὰ τὴν μικρὰν του κεφαλὴν ἐπ' ἴσης δύσκολα καὶ ἐπ' ἴσης πολὺπλοκα ὡς καὶ αἱ σοφαὶ ἐκεῖναι θεωρίαι διὰ τοὺς ἀνεπτυγμένους. Ἀλλ' ἡ αὐστηρὰ παιδαγωγὸς φαίνεται ἐπιμύωνως ἀπαιτοῦσα τὴν ὀρθὴν ἐκείνῃ ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις, καίτοι τὸ πρόσωπον αὐτῆς σὺν τῇ αὐστηρότητι ἐκφράζει συγχρόνως καὶ γλυκεῖαν τινα συμπάθειαν καὶ συναίσθησιν τῆς ἀμνηχανίας, ὑφ' ἧς κατέχεται ἡ νεαρὰ καρδιά τοῦ ἀθώου κορασίου. — Εὐχόμεθα αὐτῷ νὰ ὑποστῇ τὰς ἐξετάσεις του μετὰ λαμπρὰς ἐπιτυχίας.

3. Ἡ ΑΛΩΠΗΞ ΩΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ. Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ G. v. Maffei (ἐν σελ. 281). Καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε εἰλημμένη ἐκ τοῦ αὐτοῦ κύκλου, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀνωτέρω, ἥτοι ἐκ τῆς παιδαγωγικῆς. Ἀλλ' ἡ παιδαγωγὸς ἐνταῦθα δὲν ἐξετάζει ἀλλὰ διδάσκει τοὺς μαθητὰς αὐτῆς, τὰ ἴδια τέκνα, ἐν τῇ ἀναγκαιοτάτῃ τέχνῃ τῆς ἀρπαγῆς, τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος.